

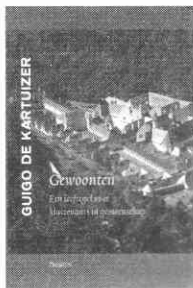
denken dat Anselm Grün, die de normen van het geloof hanteert, evenmin kan bekoren. Maar voor de monnik is dat enkel waar omdat de goddelijke dimensie alles doordringt.

Dirk Hanssens osb

Guigo de Kartuizer, Gewoonten.

Een leefregel voor kluizenaars in gemeenschap, vertaling door

Tim Peeters en Gueric Aerden ocsa, inleiding en annotatie door Tim Peeters, Damon, Budel, 2011, 142 blz., € 22,90.

“Aan onze geliefde vrienden en broeders in Christus.” Met deze hartelijke woorden opent Guigo zijn geschrift over de gewoonten van de Chartreuse, het moederhuis van de kartuizerorde. We worden

als lezer het selecte en besloten gezelschap binnengeleid van de gezellen van Bruno van Keulen en hun directe opvolgers in de eerste decennia van de twaalfde eeuw. De pioniersfase is nog niet voorbij, er is nog geen geschreven leefregel. De Chartreuse heeft inmiddels al haar vijfde prior, de talentvolle Guigo. Aan hem vragen de broeders van de andere huizen en de bisschop van Grenoble om de gewoonten van de Chartreuse op te tekenen. Het resultaat is een gortdroge beschrijving in tachtig paragrafen van de buitenkant van het leven in de Chartreuse, zowel van de monniken als van de lekenbroeders, met als afsluiting een lofrede op het eenzame leven. Spannende lectuur voor de broeders aan wie Guigo schrijft. Want wat beschreven wordt, is voor hen dagelijkse praktijk. Bovendien gold dit geschrift direct al als normerend voor het kartuizerleven in

alle huizen. Minder betrokken buitenstaanders zullen al gauw vastlopen in de louter technische beschrijving van de liturgie waarmee het eigenlijke geschrift begint, dertien pagina's lang.

Na de liturgie volgen allerlei aspecten van het leven van de kartuizers van de twaalfde eeuw. Voor veel lezers zullen de voetnoten en de uitgebreide inleiding van deze prachtige uitgave van Damon uit de serie Middeleeuwse Monastieke Teksten meermaals van beslissend belang zijn om de tekst te kunnen begrijpen. Er wordt daar naast technische uitleg ook zicht gegeven op wat voor de kartuizers zo karakteristiek is. De inleiding van pakweg 44 pagina's, van de hand van Tim Peeters, is helder, leerzaam, boeiend en een goede hulp voor de lezer. Peeters nam ook de annotaties voor zijn rekening. Gemiddeld komt er om de vijf, zes regels een voetnoot voor. Dat levert een aanzienlijk notenapparaat op. Dit boek is dan ook vooral bestemd voor lezers die reeds een meer dan gewone belangstelling voor het onderwerp hebben. Helaas zijn er nergens in het boek handige overzichten te vinden van bijvoorbeeld de structuur van het hele geschrift, de liturgische kalender of de dagorde. Een plattegrond van de kloostergebouwen zou ook kunnen helpen om lezers die wat minder bekend zijn met de kartuizers te behoeden voor verdwalen in de overvloed van details.

Het hele kartuizerleven is bedoeld om te groeien in de liefde voor God [124]. Het kluizenaarsleven roept wellicht beelden op van grote individuele vrijheid, maar bij de kartuizers is dit ingekaderd in tamelijk scherp gepreciseerde gewoonten en door de gehoorzaamheid die gevraagd werd: zonder toelating van de prior had men geen enkele zeggenschap over welke zaken ook, zelfs niet over zichzelf [89]. Het vergt inlevingsvermogen om de binnenkant te proeven van deze leefwijze.

Op de cel was men in principe altijd alleen, maar bij sterven kwam de hele gemeenschap op bezoek en wordt de stervende, na tot in de nierstreek te zijn gezalfd, door iedereen teder gekust [73-74]. De eenzaamheid kon tot in de diepte worden beleefd dankzij een warmbloedig wederzijds vertrouwen.

Wie bij het lezen zich wil inspannen, zal mogen ervaren wat James Hogg in het voorwoord van dit boek zegt: "In Gewoonten spreekt een beroemde twaalfde-eeuwse kartuizer rechtstreeks tot het hart van de mens van nu, de mens tenminste die geïnteresseerd is in de grondslagen van een spiritueel leven in eenzaamheid binnen een gemeenschap, en in het geslaagde huwelijk tussen regelgeving en de vrijheid van ieder individu."

Alberic Bruschke ocsó

Benoît Standaert, *De drie pijlers van de wereld. Het weinig noodzakelijke* (met inleiding van mgr. Jozef de Kesel), Lannoo, Tielt, 2011, 192 blz., € 17,99.

De bisschop van Brugge, mgr. Jozef De Kesel, begint zijn inleiding op *De drie pijlers van de wereld* direct al met enkele woorden over 'het Concilie', 'paus Johannes' en 'aggiornamento' [7]. Daarmee is overduidelijk dat dit boek bedoeld is voor oudere of gestudeerde lezers die deze trefwoorden kennen, en niet voor de jonge mensen die op de voorkant staan afgebeeld. Benoît Standaert zelf bevestigt dat hij schrijft voor 'al wie in de Kerk bij de vorming betrokken is'. Hij hoopt dat dit boek hen kan helpen om 'het heilige minimum' te vinden [11].

Het boek is een herbewerking van de oorspronkelijke uitgave uit 1987. Deze heruitgave is bondiger en beoogt daarmee praktischer en stimulerender te zijn. Er zijn ook aanvullingen en vernieuwingen te vinden, zoals de vermelding van de 'Laura van abt Poimên', een project waarbij de auteur zelf zeer betrokken is [35]. Verder bevat het boek alles waardoor het een echte longseller werd, ook in het buitenland: een praktische maar zeer doorwrochte inleiding in de *lectio divina* als eerste pijler van de studie, onder de noemer 'onder het Woord leven' [41-82], vervolgens de tweede pijler, een leren bidden 'in de Geest door de Zoon tot de Vader' [83-130], en ten slotte de derde pijler van de liefde als 'de kunst om te beminnen' [131-168].

De drie pijlers van de wereld is gelardeerd met zes zwart-wit afbeeldingen, die in kleur te vinden zijn op de laatste pagina's van het boek. Uit die zorg voor afbeeldingen blijkt hoezeer hoofd en hart beide een plek krijgen in dit werk.

Alberic Bruschke ocsó

Rick Timmermans, *Hunkeren naar rust. Pelgrimeren door de Regel van Benedictus*, Ten Have, Baarn, 2011, 176 blz., € 14,95.

"Je kunt er zo instappen. De stilte, de reflectie en het ritme zijn een steun." Aan het woord is Rick Timmermans, sinds 2010 officieel freelance journalist en sinds een paar maand auteur van een boek dat waarmaakt wat hij zelf zegt – bovenstaand citaat, dus – in een interview met Ed Arons over de spiritualiteit in kloosters (*Katholiek Nieuwsblad*, 13